

Különfélék.

Az egerek károsítása Sopron- és Moson vármegyék területén ebben az évben olyan nagy arányu ugy az erdőkben, mint különösen a mezőkön, hogy számos község birtokossága kénytelen volt e czimen adóelengedésért is folyamodni. Az adóelengedés iránti kérésnek van is fogamatja abban az esetben, ha a termésnek legalább egy harmada tönkre ment. Sajnos, ez igen sok helyen van így, különösen pedig a fertővidéki községek határában, a hol az egerek rendkívül elszaporodtak, minek főoka az enyhe tél s az azt követő száraz tavasz volt.

Az egerek természetesen a réteken s a tavasszal fel nem szántott más földeken szaporodtak el leginkább s innen terjedtek el a szomszédos mezőkre és erdőkbe. Az erdei vetésekben különösen a sopron vármegyei tölgyesekben szintén jelentékeny kárt okoztak, a mennyiben az elvetett tölgyeknek felét, sőt helyenkint $\frac{3}{4}$ részét is elpusztították, Endréd község telkesei erdejében pedig a tölgyvetést egészen tönkretették.

Moson vármegye törvényhatósága, tekintettel az okozott nagy károkra, azok továbbterjedésének megakadályozása céljából elrendelte, hogy a már learatott összes területről a gabonát lehető gyorsan behordják s a tarlókat haladéktalanul fölszántsák és pedig úgy, hogy mindegyik ekét 2 gyermek kísérije s a kiszántott egércsaládokat azonnal elpusztítsa. Ez az intézkedés mindenesetre sokat fog használni, mert magam is meggyőződtem, hogy félnap alatt egy-egy eke után járó gyermek 80—100 db. egeret könnyen pusztított el. Hasonló mennyiségű egeret pusztítottak el ugyanezen idő alatt a gabonakeresztek és kepek behordása alkalmakor is.

Mindazonáltal csak akkor van kilátás a csapás megszűnésére, ha esős ősze kemény és hódus tél fog következni.

A két vármegye területén több uradalom sikerrel védte meg magát a károsítás ellen az «Erdészeti Lapok» f. évi V. füzetében ismertetett egérfogónak kellő számban való alkalmazásával, de a kisbirtokosok ezt az eszközt tavasszal nem szerezték be, noha a gazdasági egyesületek erre felhívták figyelmüket, miért is most kénytelenek mulasztásuk terhes következményeit viselni.

Tervszerű együttműködés mellett a nagy bajt, ha nem is megszüntetni, de mindenesetre szűkebb korlátok közé lehetett volna szorítani. (Közli: *Ratkovszky K.*)

Erdészakadémiánk igazgatása. Amint Vadasnak: «A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője» cz. munkájában olvassuk, az akadémia igazgatása kezdettől fogva mintegy évszázadon át, egészen 1873-ig, a selmeczbányai főbányagrófság jogköréhez tartozott, csak midőn a jelzett évben az akkori főbányagróf szolgálatától Ő felsége a király által saját kérelmére felmentetett, akkor választotta meg — az 1872. évi új szervezés szerint — maga az akadémia saját kebeléből igazgatóvá a rendes tanárok egyikét, Pöschl Ede bányatanácsost.

Az akadémia ezt az autonóm jogát, ami az igazgatóválasztásban nyilvánult, zavartalanul gyakorolta 1892-ig, a mikor Farbaki I. akkori igazgató, tanári állását országgyűlési képviselővé történt megválasztása következtében elhagyta s eként az igazgatói állás is megüresedett. Ekkor ugyanis a pénzügyministerium az akadémiai igazgatóválasztást *egyelőre elhalasztandónak* jelentvén ki, az igazgatói teendőket Söltz V. bányatanácsost, r. tanárt bízta meg.

A pénzügyministeriumnak ez a bár csak ideiglenes

intézkedése, ami az akadémia szervezeti autonóm jogát szorította meg, a tanári testületre mindenestre csak bántólag hathatott, még ha meg is volt jelölve annak oka abban, hogy több tanszék üresedésbe jött. Az intézkedés megváltoztatása érdekében tett lépéseik azonban sikertelenek maradtak a millennium éveig, amikor a pénzügy-ministerium — a földmivelésügyi miniszter ur ez ügyben kifejezésre juttatott kívánságának is eleget téve — az akadémia tanári testületét az 1872.-i szervezetben számára biztosított jogába némi, a bányászati és erdészeti szak közt annyi vetélykedésre okot szolgáltatott *paritás* elvének megfelelő módosítással ismét visszahelyezte, elrendelvé, hogy az igazgatót azontul ismét a tanári testület válassza, de 3 évi időközök helyett egy-egy évi időközökben és hogy az igazgató felváltva a bányászati és erdészeti tanárok közül választandó, úgy azonban, hogy amikor az igazgató bányász, az aligazgató erdész legyen s viszont.

Az első választás alkalmakor az igazgatói székben a tanári testület dr. Schwarz Ottó főbányatanácsost ültette, aligazgatóvá pedig Fekete Lajos főerdőtanácsost választotta meg.

Letelvé pedig az új korszak első éve, az akadémia igazgatójává *Fekete Lajos* főerdőtanácsos, aligazgatójává pedig dr. Schwarz Ottó főbányatanácsos választott meg.

Hogy az igazgató-választásnak ez az új rendszere mily nagy fontosságú lépés volt a részünkről jogosan és állhatatosan kívánt *paritás* elvének megvalósítása felé, nem kell indokolnunk. (*Sylvius.*)

Új iparvállalat az erdőtermények kihasználására.

A diósgyőri kincstári uradalom erdeiben azok a fánemek, amelyek bot, nap- és esernyőnyél és kampó, valamint más kisebbmértetű esztergályos áruk előállítására legalkalmasab-

bak, igen nagy mennyiségben fordulnak elő. E fanemek kihasználását a földmivelésügyi minister ur nyílt árverés útján azzal a kikötéssel bocsátotta árba, hogy a vásárló a termelt anyagok feldolgozására Magyarország területén köteles lesz azonnal botgyárat felállítani. Igen öröndetes jelenségnek kell tekintenünk, hogy e feltétel kikötése mellett is több vevő jelentkezett, úgy, hogy a botgyár létesülése már a legközelebbi időre várható. Tekintetbe véve, hogy a statisztikai adatok szerint «botok és meggyfaszárak» gyűjtőczim alá foglalt árukban 1886—95 közti tíz év alatt behozatalunk átlag 96,530 frtra s ezzel szemben kivitelünk 416,435 frtra rugott, a földmivelési minister ur közreműködése mellett létesülő új iparvállalat közgazdasági szempontból való fontossága teljesen nyilvánvaló.

(Sylvius.)

Az ezredéves kiállításról szóló főjelentés első kötete megjelent. Lapunk olvasói előtt bizonyára ismeretes, hogy a kereskedelemügyi minister ur még a kiállítást megelőzőleg megbizást adott dr. Matlekovics Sándor nyug. államtitkár, jeles közgazdasági írónknak arra, hogy «az 1896.-i ezredéves kiállításról a kiállítás részleteit és ennek kapcsán hazánk kulturális és közgazdasági viszonyait ismertető nagyobb jelentés»-t állítson össze.

A «Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az ezredéves kiállítás eredménye» főczim alatt megjelenő munka I. kötete pár héttel ezelőtt már el is hagyta a sajtót s ezt most már sorban fogják követni a többiek, melyek mind a kiállítás eredményéről szóló jelentéseket fogják tartalmazni a legkülönfélébb szakmakörökre nézve s egyszersmind az országnak saját szempontjuk szerénti fejlődését is ismertetik, míg a megjelent első kötet, a főczim első részének meg-

felelően, Magyarország közgazdasági és közművelődési állapotát általánosságban véve veszi tárgyalás alá.

Ezt az általánosságban szóló első kötetet maga a főszerkesztő, dr. Matlekovits Sándor írta, míg a részletes jelentések 13 csoportba foglalva, a munka megírásánál közreműködő, mindössze 108, szakirónak tollából jelennek. Ezeknek a részletcikkeknek összeállításánál s az egész munka szerkesztésénél a főszerkesztő támogatására Szterényi József kir. tanácsos közreműködött.

Az első kötet az erdészetre vonatkozólag is inkább a főbb statisztikai adatokat közli, de azért ily szempontból kiemertően tárgyalja főként a fatermelési és kereskedelmi viszonyokat, alapul véve dr. Bedő A.: «A magyar állam gazdasági és kereskedelmi leírása» cz. nagy statisztikai munkájának a kiállítás évében megjelent II. kiadását.

E műre, mely az ország általános közgazdasági és közművelődési fejlettségének beható megismertetésére van hivatva s melytől ez, szerkesztésének módjánál és eszközeinél fogva, méltán el is várható, egész terjedelmében való megjelenése után még a részletesebb ismertetés céljából visszatérünk. *(Sylvius.)*

Az aradi kereskedelmi és iparkamara kerületének közgazdasági leírása czímen a kamara megbízásából Edvi Illés László kamarai m. titkár mintegy 19 íves munkát szerkesztett, mely az 1896. évre vonatkozó jelentést pótolva az Arad, Békés, Csanád és Hunyad vármegyéket, valamint Arad sz. kir. várost magában foglaló kerület közgazdasági viszonyait ismerteti. Megismerteti a kerület erdőgazdasági viszonyait is, bár nézetünk szerint kissé szűkszavuan; legalább mi szívesen láttuk volna, ha munkájában többet szentel három oldalnál a tulajdonképeni erdészeti viszonyok tárgyalására, figyelembe véve, hogy

az erdőgazdaság nemcsak hogy önmagában is fontos tényezője a közgazdasági életnek, hanem úgy is, mint létfeltétele vagy támogatója több iparágnak s növelője a kereskedelmi forgalomnak. Nem tévesztjük azonban szem elől azt az irányzatot, mely a kerület közgazdasági viszonyainak jellemzésénél a kamarát hivatásának megfelelőleg méltán vezette s ehez mértén mindjárt megjegyezzük, hogy ami az erdei termények ipari feldolgozását, valamint a velük üzött kereskedelmet illeti, a munka már részletesebb és egyszersmind értékes adatokat, érdekes megjegyzéseket tartalmaz.

Az *erdészet* cz. cikk első felében a kerület erdészetstatisztikai adatait találjuk feljegyezve. Ezek ismétlését itt mellőzhetőnek véljük, mert azok más forrásokból is könnyen megszerezhetők. Amit azonban a cikk második felében az erdőhasználatról és az erdőtermények értékesítéséről mond, szószerint idézzük a következőkben:

«A fatermelést és erdőhasználatot illetőleg az aradmegyei erdőségek hozamának tulnyomó része a helyi szükséglet fedezésén kívül főképen az Alföld tűzifaszükségleteinek kielégítésére szolgál. Csekélyebb része a szlatinai és zimbrói gyárakban dolgoztatik fel különféle faipar-cikkekké, valamint ezek szolgáltatják a donga- és parket-árakat. Továbbá a bécsi iparbank Borossebesről, a tótváradai faüzlet és a soborsini uradalom szállit telemesebb mennyiségű donga és vasuti talpfákat s hasítványokat. A tölgy-müfa, mely mint egyebütt, úgy itt is ritkává kezd lenni, nagy keresletnek örvend. A tűzifakereslet is gyarapodik és az eddig még a közlekedési eszközök hiányossága miatt nem érintett vidékeket is igénybe veszi, mint pl. a nagyhalmágyi járást. A gurahoncz-brádi vasut legujabban bekövetkezett kiépítése az erdők keresletét s

ezzel azok értékét kétségkívül nem kevésbé fogja emelni és egyuttal az erdőgazdaságnak és fakereskedelemnek azon a vidéken is óhajtott lendületet fog adni. — Békésmegyében a faértékesítési viszonyok igen kedvezőknek mondhatók, amennyiben minden, még a rőzsefa is felhasználható, csakhogy az évi kihasználásból igen kevés jön a piacra, minthogy a birtokosok a fahozamot saját szükségleteikre használják fel. Eladás nagyobb mennyiségben csakis Almássy Kálmán gróf gyulavárii hitbizományi uradalma erdeiből eszközöltetik, ahol egy 4 ürköbméteres ölfá ára a következő: kőris-, szil- és gyertyánfa 11 frt, tölgyfa 9 frt, vastagabb dorongfa 7 frt, vékonyabb 5 frt, 100 kéve rőzse és galyfa 8—10 frt, kőris és szil épület és műszerfa köbméterenkinti ára 10—12 frt, tölgy épület és műszerfa ára 8—10 frt. — Csanádmegyében a fatermelés leginkább tüzi és mezőgazdasági szerszám és eszközfatermelésére irányul; ezenkívül igen sok rőzse és fonó vessző termeltetik, mit a folyószabályozáshoz és kosárfonáshoz használnak fel. A legújabbán megállapított hivatalos árszabály szerint a főbb fátírák a következők voltak: kemény épületfa köbméterje 8·55—12 frt; puha épületfa köbméterenkint 4·44—5 frt, kemény tűzifa köbméterje 2·40—3·30 frt, puha tűzifa köbméterje 1·60—1·90 frt, szőlőkaró drbja 3—6 kr., szarufa drbja 1·20 frt, távirdapózna drbja 80 kr., rőzseczölöp darabja 8 kr., kosárvessző egy szekérrel 2·70 frt. — Hunyadmegyében az erdőgazdaság-nyújtotta hozamok inkább csak helyi fogyasztásra fordítatnak. Ugyanis az erdők tulnyomó része bükkösökből állván, a kedvezőtlen szállítási viszonyok következtében csak helyi szükségletre alkalmasak s így amit az felhasznál, nevezetesen a vajdahunyadi, kudzsiri és kaláni nagykohók számára faszén alakjában fogyasztatik. A tölgyesek

hozama a csekély donga és vasuti talpfák termelésén kívül főleg bányafaszükséglet fedezésére szolgál, ugyszintén a fenyvesek hozama is, mely azonban ezenkívül már fűrészárúként feldolgozva, nagyobb részben az aradi piacra kerül.»

Mint fentebb is említettem, a mű a kamara tulajdonképeni hivatáskörébe vágó viszonyokat már sokkal kimerítőbben s részletesebben tárgyalja, így az iparügyi és a kereskedelmi viszonyokat s eközben elszórtan számos olyan megjegyzést tesz és sok olyan adatot közöl, ami igen közlelről érdekel minket is s emellett külön czikkeben tárgyalja egyfelől a faipart, másfelől a fakereskedelmet.

E czikkek szerént a fatermékek feldolgozásával a kamara területében számos fűrésztelep és iparvállalat foglalkozik. A fűrésztelepek száma 20-ra rug s ezek részben a fatermelés színhelyén: Hunyad és Arad vármegyék erdőségeiben vannak, részben pedig városok mellett. Megoszlásuk a következő: Aradon van 2, Arad vármegyében még 6, Békésben 1 és Hunyadban 11. Az épületfa-termelés különben az utóbbi idők alatt igen nagy mértéket öltött, ami sok helyen az erdők faanyagának teljes kiaknázására vezetett, sőt Hunyad déli vidékein a fűrésztelepek számára már Romániából kell a nyersanyagot behozni.

A fűrészek üzemére vonatkozólag a mű a következő adatokat közli:

«Az aradi fűrésztelepek nagyobbika a «*Walder S. és Úrmánecz János*» czég tulajdonát képezi, mely négy keretfűrészszel és négy körfűrészszel dolgozik, egy hatvan lóerejű gőzgép által hozván mozgásba a fűrészeket. Átlagosan 100—120 munkást foglalkoztat s 50.000 köbméter fenyőfát dolgoz fel deszkává, lécczé, zszindelylyé. A fa-

anyagot a zámi piacsról szerzi be és usztatás utján nyeri. A másik, a kisebbik és újabb telep: a *Czukor László*; ennek fűrészzeit egy 24 lóerejű gőzgép hajtja; a fűrészek évenként 55.000 forint értékű fűrészanyagot termelnek. — Aradmegyében legnagyobb fafeldolgozó telep *Maros-Szlatinán a Munk H. és fiai* gőzfűrészze, melynél egy 300 lóerejű gőzmotor és három, egyenkint 50 lóerejű villamos motor hajtja a fa-feldolgozó gépeket. Ezek a gyáros saját nagy kiterjedésű erdeinek bükk, tölgy, gyertyán és jávorfa-anyagát dolgozzák fel, készítvén épületfát, pallót, deszkát, parketot, szőlőkarót, talpfát és szerszámfát; a mellett nap- és esernyőnyeleket és sétatobotokat is csinálnak. A feldolgozott famennyiség 11—12.000 köbméter közt váltakozik; a gyári üzemnél átlag 200 munkás van alkalmazva, kiknek részére külön betegsegélyző pénztár áll fenn. Kisebb fűrésztelep áll fenn Aradmegyében *Pécskán*, hol az első szászrégeni tutajkereskedőtársulatnak van fióktelepe, mely főkép a Maros tulsó partján fekvő torontálmegyei vidék épületfa-szükségletét látja el. Fenyőanyagát az erdélyrészi erdőségekből, illetve a zámi piacsról, a tölgy-, kőris- és szilfát pedig a pécskai kincstári erdőből nyeri. Feldolgoznak 25.000 köbméter fát, melyből 4—5.000 köbméter keményfa, a többi fenyődeszka, zsendelyek, épületfa és palló. A munkások állandó száma 15—18, kiknek napi-bére 1 frt — 1 frt 50 kr.; a napszámosok 60 krt keresnek naponkint. A *Strasszer Lajos valemárei* fűrésztelepét egy 36 lóerejű gőzgép hozza mozgásba s a keret- és szalagfűrészzen évi negyvenezer forint értékű épületfát és butorléczet állit elő; *Zimbrón* is volt előbbi években üzemben egy gőzerőre berendezett fűrésztelep, mely tulajdonosának aradmegyei erdeiből származó tölgy- és bükkanyagot dolgozott fel parketté, padolatdeszkává és pallókká,

ujabban azonban az üzem szünetel. Kisebb fűrész-művek a Sulkowszki hercegi uradalom *aranyági* birtokán 1892. évben létesített telep, a *Herschkovits* és *Pollacsek*-féle *soborsini* gőzfűrész, és a gróf *Wenckheim Frigyes* uradalmához tartozó *Doncsényban* dolgozó fűrészgép. Mindezekben leginkább tölgy- és bükkfát dolgoznak fel parketté, dongává és párisi árukká. — *Hunyadmegyében* tizenegy fűrésztelep dolgozik, melyek közül a következők a nevezetesebbek: *Kendeffy Samu és társa* fűrészmalma *Petrozsényban*; vizhajtotta 18 lóerejű géppel, 160—200 munkással dolgozik s évi átlagban 120.000 frt értékű fenyő épületfát termel, melynek 60%-ja helyi szükségletet fedez, 49%-ja pedig hazai piacokra megy. A *Bayersdorf és Biach* czég *alkenyéri* telepe, melyen 13.000 m³ fenyő tönköt dolgoznak fel a kincstári erdőkből. Az anyagból 6000 m³ puhafadeszkát, léczet és épületfát készítenek 70.000 frt értékben; a telep munkamennyisége azelőtt nagyobb volt, de feldolgozandó anyag hiányából a termelést évről-évre csökkenteni kell. A *Maderspach* Viktorné *iskrónyi* fűrésztelepe, melyen 32 lóerejű gép hajtja a felállított hat velencei fűrész; itt átlag 6000 m³ puha épületfát állítanak elő, s az üzemnél 70—80 munkás van alkalmazva és pedig a fűrész munkások átlag 1 frt 25 kr., a napszamosok átlag 1 frt napi bér mellett; *Stern* Gusztáv *branyicskai* és *dévai* gőzfűrész 75 lóerejű két hajtógéppel, 150—200 munkással és 70 napszamosal, évi 32.000 frt értékű épületfa-termeléssel; a *Peccol* G. és társa *óraljaboldogfalvi* fűrészgyára, mely 12.000 m³ fát dolgoz fel 12.000 frt értékű áruvá; *Pollacsek* Miksa *petrillai* gőzfűrész 35.000 m³ fűrészáru-termeléssel; a *Kenderessy* Árpád és *Inkey* Emil fűrészmalma *Pujon*, mely 8000 m³ fűrészanyagot gyárt 58.000 frt értékben stb.

A fa feldolgozásával foglalkozó iparágak közül a kamara kerületében az *asztalosság* foglalja el a legelső helyet. Ez az iparág az utóbbi évek alatt a technika és izlés szempontjából véve sokat haladt, bárha e haladással az iparág jövedelmezése lépést nem is tartott, sőt inkább hanyatlott. Az iparágat általában véve kicsiben üzik, de van mégis Aradon két gyárszerűleg berendezett épület asztalosműhely, melynek egyike gőzzel, a másika pedig légszeszszel hajtott gépekkel dolgozik. Mig a bortermelés virágzott, a *kádáripart* is nagymértékben üzték a kamara kerületében, főként Arad vármegyében. Aradon 20 nagy kádárműhely állott fenn, melyek 70—80 munkást foglalkoztatva is alig győzték meg a nagy keresletet. Az iparág azonban a 80-as években erős hanyatlásnak indult, a 90-es évek elején pedig szinte egészen megszűnt, ugyannyira, hogy a kamara kerületében található 137 kádár között alig feleannyi dolgozik segéddel, mert a gyenge keresletet maga is megbirja munkával. *Donga-* és *talpfa*-készítéssel kisebb mértékben foglalkoznak. Az *esztergályos* ipar szintén nagy hanyatlásnak indult. Foglalkoznak még a kamara területén *csutora*-készítéssel, *kaptafametszéssel* s végül *kas-* és *kosár*-kötéssel; az utóbbi iparág azonban, mióta a fogházakban a kosárfonást meghonosították, minden jelentőségét végkép elveszítette.

A *butoripar* is csak alig két évtizeddel ezelőtt öltött nagyobb mértéket, a mikor ugyanis a vidék s a városok népe felhagyott azzal a szokásával, hogy t. i. butorszükségletét bécsi gyártmányokkal fedezze s átpártolt a honi butorasztalosokhoz, kik viszont teljes igyekezettel iparkodtak, hogy a nyílt versenyben, az idegen gyártmányok beözönlésének elnyomása érdekében, kimutassák termelőképességüket. A butoripar fejlődésének góczpontja Arad, hol hat butor-

készítőtelep van üzemben összesen 119 munkással. E kívül van még Békés-Csabán és Déván is nagyobb butoripar-telep. Ami hiányosságot a munkaerő képzettsége ma még felmutat, az aradi fa- és fémipari szakiskola remélhetőleg évről-évre pótolni fogja. Ebben az iskolában az iparos-
segédek és az inások nyernek úgy elméleti, valamint gyakorlati oktatást, még pedig a faipart illetőleg a mű- és épületasztalosság, az esztergályos és fafaragó iparág terén. A fennálló háziipari termőhelyek közül minket közelebb-
ről a kosárfonó tanműhely érdekel, melyet Békésen az állam tart fenn.

Igen tartalmas és érdekes része a műnek az is, a melyik a kamarai kerület *kereskedelmi viszonyainak* történelmi fejlődését s aztán az egyes kereskedelmi ágak ismertetését tartalmazza. Itt is külön cikkben szól a fával s egyéb erdei terményekkel való kereskedésről, (amire nézve mindjárt kijelenti a szerző, hogy az a kamara kerületében a legnevezetesebb kereskedési ágak egyike.) E megjegyzés után a viszonyokat következőképen jellemzi:

«A keleti vidékek erdeiből kikerülő faanyagokat részint nyersen, részint feldolgozott állapotban mint ipari termékeket veszi gondozása alá a kereskedelem és juttatja azokat a hazai és a külföldi piacokra. A Maros völgye és a Marossal párhuzamosan haladó vasuti vonal képezi azt az irányt, melyen az erdők terményei a forgalomba jutnak. Részben a folyó hátán usztatva, részben vasuton jön a fa a kereskedés helyeire, melyekről aztán minden irányban továbbbittatik.

Legnagyobb fakereskedési góczpont a kerületben Zám, Arad és Hunyadmegyék határán, a Marospartján. A nyári hónapokban itt rendkívüli elevenség, roppant nagy for-

galom fejlődik ki. Ide jönnek az erdélyi faeladók, és itt keresik fel őket azok a kereskedők, a kik a mi vidékünk anyagának közvetítésével foglalkoznak. Valóságos tőzsde ez a hely, melynek árfolyamát a hóolvadás, meg a Maros vizállása majd felemeli, majd leszállítja. Az itteni fakereskedést csaknem ők uralják tutajaikkal. Ezeket a fenyőtutajokat felülrakmányként tűzifával rakják meg és úgy usztatják le Aradig, Makóig. Ekképen hajókon és tutajokon a Maroson 20.250 öl tűzifát és négymillió köbláb (126.300 m^3) fenyőfát szállítanak Aradra évenként. A fanemüek másike része vasuton szállítatik az erdős, hegyes vidékekről. Tűzifát legtöbbet adnak vasutra Branyicskán, Zámban, Soborsinban, Tótváradon, Berzován, Konopon, Radnán. Az évente ez állomásokról elszállított tűzifa mennyisége 566.700 métermázsát tesz. A Hunyadmegyében és Aradmegye keleti részén dolgozó fűrésztelepeken feldolgozott fanemüeket szintén vasuton szállítják el. Legnagyobb része a szállitmányoknak hazai állomásokra adatik fel, de jelentékeny az a famennyiség, a mi az Ausztriával való forgalomban fut át Aradon. Így Alkenyéren hazai állomásokra 25.000, osztrák állomásokra 1400, külföldi állomásokra 2000, Pujon hazai állomásokra 36.000, Maros-Illyén 21.000, Soborsinban osztrák állomásokra 4200, Alsó-Barbatényban hazai állomásokra 23.500, Tótváradon hazai állomásokra 34.600, ausztriai állomásokra 62.000 mmázsa puha és kemény épületfát, dongafát és vasuti talpfát adnak fel. Nagymennyiségű (két és fél millió q.-t meghaladó) az a tüzi- és épületfa-mennyiség, melyet az aradmegyei erdőségekből a Kőrös völgyén végig futó aradcsanádi vasut vonatai szállítanak Arad felé és Aradon keresztül messzebb tájakra; az Aradmegye északkeleti vidékein e vasut segélyével szabadabb szárnyalást vett

fakereskedés nagy és jótékony befolyással van a szegény vidékek viszonyaira.

A tűzifakereskedés legkiterjedtebb Aradon; a kereskedés ez ágát nagy hullámnak veti alá a folyó víz-állása. Igen sok év van, melyekben daczára annak, hogy az erdőkihasználási miveletek évről-évre nagyobb mérvet öltenek, alig egy negyedrészt lehet leszállítani az évenként értékesíteni szokott famennyiségnek, mert a tutajozási viszonyok rosszul alakulnak. Nem kevésbé befolyásolja, még pedig hátrányosan, a tűzifakereskedést az a körülmény, hogy a kőszénnek fűtésre való felhasználása mindinkább terjed. — Az épületfakereskedésnek a kamarai székhelyen állandóan tapasztalható élénk építési kedv húsz év óta folytonosan széles foglalkozási kört ad, az értékesítési viszonyokat azonban a mezőgazdasági viszonyok befolyásolják; ha jobb a termés, sokkal nagyobb a faüzlet forgalma, mint a kedvezőtlenebb gazdasági évben. A fakereskedők már évek sora óta tultermelésről panaszkodnak; az erdőkihasználások igen nagy mérvet öltenek. És daczára ennek, Magyarországra igen sok fenyőfát hoznak be az északi határon Galiczia felől, a mi valószínűleg visszás állapot s arra vall, hogy e kereskedési ágaknak igen egészségtelen viszonyokkal kell küzdeniök.

A kereskedőknek fafeldolgozó ipari telepeiből, melyeket az iparról szóló fejezetben irtunk le, következő áruk, következő értékben hozatnak nálunk forgalomba: Aradon 450.000 köbméter fenyőtönk, 520.000 m³ épületfa, deszka, lécz stb. 1.75 millió forint értékben; Doncsényban 5000 m³ parket 15.000 frt értékben, Aranyágon 7200 m³ parket és egyéb faáru 50.000 frt értékben, Soborsinban deszka, lécz, talpfa stb. 60.000 frt értékben, Szlatinán parket és épületfaanyag 56.000 frt értékben, Pujon

deszkafélék 58.000 frt értékben, Alkenyéren ugyanaz 70.000 frt értékben, Öralja-Boldogfalván szintén deszkafélék 12.000 frt értékben, Valemáren butorléczek 25.000 frt értékben.

Számottevő üzletág a faszénnel való kereskedés is. Hunyadmegyében: Vulkánban 8000, Alsó-Barbatényben 25.000, Krivádián 1210, Baniczán 2000, Pujon 15.000, Maros-Illyén 20.000, Soborsinban 4000 mmázsa faszenet adnak vasutra, nem véve itt számításba azt a nem ellenőrizhető nagy mennyiséget, melyet maguk a szénégetők tengelyen szállítanak szerfészét.

A cserkérreggel való kereskedésnek Déván van egy telepe, mely ausztriai állomásokra 4200, külföldi állomásokra 3400 mmázsa cserkérget ad fel évenként.

A fával és erdei terményekkel üzött kereskedés terén Aradon 18, Aradmegyében 27, Békésmegyében 41, Csanádmegyében 13, Hunyadmegyében 5, összesen 104 kereskedő foglalkozik az 1895-ödiki statisztika szerint. Az állandóan alkalmazott személyzet 10 tanonczból, 32 segédből, 30 munkásból, 94 napszámosból, 36 tisztviselőből állott 1890-ben, ma azonban tekintettel arra, hogy ugyszólván az utolsó öt évre esik az a nagyarányu fejlődés, melyet e kereskedési ág vett, ezeket az utóbbi számokat hiteleseknek nem vehetjük s nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy a fakereskedésben alkalmazott segédszemélyzet száma a népszámlálás óta megháromszorosodott . . .»

Majd még a butorkereskedeésre vonatkozólag jegyzi meg, hogy «a kamarai kerület lakosságának helyi szükségletén kívül a keleti és déli messzebb vidékeket is az aradi butorkereskedés látja el butorokkal s hogy az üzletág forgalma 1·8—2·0 millió forintra rug».

Végül a kiviteli kereskedelem tárgyalása keretében

megemlíti, hogy a fával és egyéb terményekkel való kereskedésnek kiviteli tárgyai: fenyő-, bükk és tölgy épületi fa, lécz és deszka, parket, donga, talpfa, cserkéreg; a kivitel *helyei*: az osztrák tartományok, Németország, Svájc (tölgy- és bükkfaárakra) s Románia: kiviteli *üzégek*: Walder S. és fia és Urmánczy János Aradon; Munk H. és fiai Maros-Szlatinán; Bayersdorf és Biach Alkenyéren; Maderspach Viktorné Iszkronyban; Herschkovits és Pollatsek Soborsinban s végül cserkéregre Manheim és Blum Déván.

(Sylvius)

Halálozás. *Br. Radák Ádám*, az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja, *Borköles József*, magy. kir. erdész (Dalbosczen) és *Helm Ervin* Coburg hgi erdőmester (Vizesréten), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai, meghaltak. *Béke poraikra!*

Változások az erdészeti szolgálat körében.

A földmivelésügyi m. kir. minister a következő erdőtiszteket nevezte ki:

I. *A magyarországi kincstári erdőtisztek létszámában* a VII. fiz. oszt. 3. fizetési fokozatában *Földi János* erdőtanácsosi czim-mel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököt a földmivelésügyi m. kir. ministeriumhoz erdőtanácsossá. *Balás Vincze* m. kir. erdőmestert az apatini erdőhivatalhoz főerdőmesterré; *Szenes József* m. kir. erdőmestert a földmivelésügyi m. kir. ministeriumhoz erdőtanácsossá.

II. *Az erdőfelügyeleti személyzet létszámában*: a VIII. fiz. oszt. sz. fizetési fokozatában *Nagy Károly* m. kir. erdőmestert a földmivelésügyi m. kir. ministeriumhoz erdőtanácsossá.